

Sfântul Mucenic Ermoghen
**SFÂRȘITUL VEACURILOR
 PE ÎNȚELESUL TUTUROR**

TÂLCUIREA LA APOCALIPSĂ
 a unui martir din secolul XX

editura
Σοφία

CUVÂNT ÎNAINTE

În zilele noastre, în care amploarea fenomenelor sociale devine cunoscută tuturor prin vehicularea rapidă a informației, nu este deloc de mirare că nuanța apocaliptică în prezentarea anumitor conjuncturi a devenit un vector de inoculare a fricii și a subjugării minților. În condițiile unui flux neîncetat de informații și de știri uniformizatoare, limbajul „teleghidat” întrebuințat ajunge să secătuiască atât cuvintele, cât și sufletele oamenilor. Astfel nu e nicidecum surprinzător că și cuvântul *apocaliptic* a fost rupt de noima sa revelatorie și descoperitoare a tainei (cuvântul grec *apocalipsis* însemnând *destăinuire*, *descoperire*), și asociat uzual cu fenomene înfricoșătoare de mai mare sau mai mică anvergură. Într-o lume în care mințile noastre sunt aproape pe de-a-ntregul robite de cele exterioare, nu trebuie să ne uimească deloc faptul că și acest cuvânt a căzut în derizoriu, devenind apanajul cotidianului și al fenomenelor care ne înconjoară. În acest context, nu ar fi nicidecum de mirare dacă, pe multe canale media, ne-ar fi transmisă la un moment dat „în direct” și „Apocalipsa” pentru a obține cât mai multe vizualizări sau un rating de audiență cât mai ridicat.

Când, prin mijlocirea rugăciunii și a Sfintelor Taine, mintea omenească se adună din împrăștiere și se pogoară în inimă, ceea ce întâmpină acolo devine de o însemnătate copleșitor mai mare decât orice s-ar petrece în lumea văzută. În inimă, prin puterea Numelui Fiului lui Dumnezeu, are loc bătălia pe viață și pe moarte pentru nemurire, iar fiecare

mișcare sufletească se poate vedea în finalitatea ei veșnică. Aceasta a fost și a rămas nevoința tuturor celor care voiesc a se înfățișa Domnului în fiecare clipă. Prin această strădanie și osteneală lăuntrică, omului i se descoperă lucrarea lui Dumnezeu cu firea omenească. Și cu cât inima se lărgește mai mult în rugăciune, cu atât înțelesurile și cunoștința pe care le dăruiește Duhul Sfânt sunt mai îmbelșugate.

Această lucrare lăuntrică a fost purtată și de autorul acestei *Tâlcuiri la Apocalipsă* – Sfântul Martir Ermoghen Dolganeov (7 mai 1858 – † 16 iunie 1918), episcop de Tobolsk și Siberia. El este unul dintre înaintemergătorii marii cete a mucenicilor care L-au mărturisit pe Hristos și care au fost uciși prin ura satanică a ateilor, a bolșevicilor, a comuniștilor și a tuturor slugilor lor din toată lumea. Dar, înainte de pătimirea și uciderea sa mișelească de către bolșevici, Sfântul Ermoghen a avut parte din plin atât de prigoana mai-marilor Bisericii Ortodoxe Ruse (anume a unor membri de vârf ai Sinodului), cât și de cea a Țarului și a anturajului său, ierarhul fiind ținut sub arest într-o mănăstire vreme de cinci ani. Am putea spune că, tocmai pentru verticalitatea sa în mărturisirea Adevărului, episcopul Ermoghen a fost prigonit de puternicii acestei lumi, care, prin părtășia lor la minciună, adevereau că nu mai puteau desluși Lumina de întuneric. Așa se face că vrednicul ierarh a pecetluit cu prețul vieții sale mărturisirea cea pentru Cuvântul lui Dumnezeu și Fiul Tatălui, izbândind cu acea biruință veșnică, dată de Învierea din morți a Domnului Hristos.

Trăim în vremurile în care cei ce sunt cu luare aminte pot pricepe că lumea e tot mai mult oglindită și vădită de cuvântul grăit de Duhul Sfânt prin Sfântul Ioan Teologul: „Cine e nedrept, să nedreptățească înainte. Cine e spurcat, să se spurce încă. Cine este drept, să facă dreptate mai departe. Cine este sfânt, să se sfințească încă” (*Apocalipsa* 22, 11).

Aceeași carte a Noului Testament dă mărturie că omenirea va ajunge – mai devreme sau mai târziu – la momentul în care i se va pune înaintea pecetluirea satanică de către antihrist, căci această „fiară” îi va sili „pe toți, pe cei mici și pe cei mari, și pe cei bogați și pe cei săraci, și pe cei slobozi și pe cei robi, ca să-și pună semn pe mâna lor cea dreaptă sau pe frunte. Încât nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, decât numai cel ce are semnul, adică numele fiarei, sau numărul numelui fiarei” (*Apocalipsa 13, 16-17*).

De la Sfântul Părinte Arsenie Boca, ne-a rămas un cuvânt de o mare adâncime despre vremurile din urmă, iar profunzimea noimei adeverește puterea cu care el se ruga pentru întreaga fire omenească. Iată ce spune dânsul despre vremurile din urmă și înstăpânirea fiului fărădelegii: „Antihrist – care nu se mulțumește numai cu necredința sa, ci vrea necredința tuturor – nu va avea astâmpăr decât în ziua când ar izbuti să ucidă pe Dumnezeu și să-L azvârle din inima și mintea celui din urmă credincios rămas pe pământ; și nu râvnește, nebunul, la o mândrie mai mare, decât aceea de a termina o dată cu Dumnezeu, iar în locul Lui să-și împlănte în sufletul omului, ca pe o sabie a iadului, chipul său de fiară. Chinurile cele de pe urmă, cele de la Antihrist, în care va lucra toată puterea Satanei, vor întrece toate prigoanele câte s-au întetșit asupra creștinilor, de la început până în zilele acelea”¹.

Vorbind despre vremurile din urmă, Aspazia Oțel Petrescu (9 decembrie 1923 – † 23 ianuarie 2018), o româncă mărturisitoare din temnițele comuniste, cu marele discernământ duhovnicesc dobândit din îndelungata sa experiență de încarcerare și de rugăciune, tâlcuiește într-un mod concis, practic și nuanțat cuvântul Sfântului Arsenie Boca. Atrăgându-ne atenția la experimentele intruzive, la care suntem supuși fără măcar să știm despre ele, dânsa

¹ *Părintele Arsenie Boca – mare îndrumător de suflete din secolul XX*, ed. Teognost, Cluj-Napoca, 2002, p. 182.

arată că scutul cel mai puternic care ne este la îndemână e alcătuit din Sfânta Euharistie și pomenirea cu luare aminte a Numelui Domnului Iisus Hristos: „Toate uneltele lor se plimbă în creierul nostru ca pe bulevard. Dacă ai Numele lui Iisus în minte, iar nu-ți pot face nimic. Singur Numele lui Iisus te apără de aceste ingerințe, obținute prin radierea conștiinței care poartă scânteia divină în ea”². De altfel, pomenirea Numelui Fiului lui Dumnezeu și împărtășirea cu Trupul și Sângele Său s-a dovedit a fi, de-a lungul veacurilor, calea către deplina încredințare în mâinile lui Dumnezeu.

Pentru a ne ajuta și mai mult, Aspazia Oțel Petrescu mărturisește despre pecetluirea antihristică: „Aproape că îmi doresc să trăiesc până să pot spune «NU». Îmi asigur mântuirea, indiferent de câte păcate a făcut nevrednica de mine până atunci. Prin cip-uire te pun să faci ceea ce tu n-ai face. Din momentul în care diavolul ți-a tăiat liberul arbitru, din momentul acela tu nu mai răspunzi de faptele tale, răspunde el. Faptele tale sunt ale lui, nu sunt ale tale. Ți le ordonă, te manipulează. Dar diavolul nu va face acest lucru, pentru că a învățat de la Pitești³ că, dacă-ți pun cip-ul fără să-l accepți tu, sufletul [tău] nu este al lui. El va vrea să îl recunoaștem pe el ca stăpân”⁴.

„Noi nu trebuie să acceptăm cip-ul. Este capcana diavolului că alegem. «Eu nu i-am obligat. Eu le-am spus să aleagă». El aici folosește o viclenie, de fapt, pentru că cel care va alege să nu primească cip-ul va da dovadă de ero-

² Cf. Florin Palas, *Aspazia Oțel Petrescu, Nicolae Purcărea – Generația mărturisitoare*, ed. Scara Print, 2024, p. 107.

³ Este vorba de fenomenul „reeducării” de la Pitești. Una dintre multele cărți mărturisitoare, care dezvăluie dimensiunea antihristică și demonică a acestei „reeducări”, este și cea scrisă de Dumitru Bordeianu – *Mărturisiri din mlaștina disperării*, disponibilă pentru descărcare gratuită la: <https://www.marturisorii.ro/wp-content/uploads/2017/04/Dumitru-Bordeianu-Marturisirii-din-mlastina-disperarii.pdf>.

⁴ Cf. Florin Palas, *op. cit.*, p. 115.

ism. Pentru că alege moartea civilă. Ai ales moartea civilă, ai ales veșnicia. Clar. Cel care refuză cip-ul nu va putea să se hrănească, nu va putea să se îmbrace, nu va avea unde să locuiască. Deci, el este osândit la moartea civilă. Este o moarte lentă, într-o lume foarte mizerabilă pentru tine. Pentru că nu vei putea avea proprietate dacă nu pui pe ea semnătura electronică, care va fi introdusă în cip. Nu vei putea să folosești salariul tău, care va fi într-un card și, în limita cardului tu îți cumperi după nevoile tale, dar nevoile tale sunt calculate și limitate de cel care te conduce, te dirijează. Dar diavolul nu-și dă seama că acestea sunt constrângeri, pe Dumnezeu nu-L poate înșela. Formal, diavolul poate să spună că noi l-am ales. Și de aici suntem ai lui. Atunci, noi nu-l alegem! Cu orice risc, nu-l alegem!”⁵.

Cuvântul mărturisitoarei Aspazia Oțel Petrescu – o femeie al cărui eroism și sfințenie sunt un mare dar făcut de Sus deopotrivă poporului român și întregii creștinătăți⁶ – adeverește că ea a cunoscut din belșug atât lucrarea harului lui Dumnezeu, cât și felul în care lucrează uneltirile fărădelegii celui viclean. Sfinții din încarcerările comuniste au purtat pe umerii lor Crucea lui Hristos și, prin unirea lor cu Domnul, au devenit o neasemuită binecuvântare pentru întreaga fire omenească. Tăcut și pașnic, ei împreună-lucrează acum cu Mântuitorul pentru luminarea și dezrobirea noastră din mrejele întunericului și ale minciunii celui care „dintru început a fost ucigător de oameni și nu a stat într-adevăr, pentru că nu este adevăr întru el; când grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale, căci este mincinos și tatăl minciunii” (Ioan 8, 44).

Un mare Sfânt, care a sorbit până la capăt deznădejdea noastră a tuturor și a cunoscut adâncurile fără seamăn ale rugăciunii ipostatice, este Cuviosul Sofronie Saharov. Ca

⁵ Cf. Florin Palas, *op. cit.*, p. 108-109.

⁶ Printr-un comunicat al Patriarhiei din 27 martie 2025, dânsa a fost propusă pentru canonizare de către Biserica Ortodoxă Română.

unul care purta păcatele întregii firi omenești din toate timpurile și Îl urma, în Duhul Sfânt, pe Domnul Hristos în Ghetsimani, minunatul Părinte Sofronie înseta lăuntric pentru mântuirea noastră asemenea Mântuitorului, Cel Care îi și dăruia părășia la rugăciunea Sa ipostatică. Dintru această osteneală lăuntrică, ce este mai presus de orice închipuire sau comparație pământească, Sfântul Sofronie – cunoscând inimile omenești prin lucrarea Duhului Sfânt – ne întărește cu acest cuvânt: „Nu este firesc creștinismului să cadă în așa zisul pesimism. Dar aceasta înseamnă totodată că nici optimismul nu-și are locul. Continuă lupta duhului cu moartea. Iată ce alcătuiește soarta vieții noastre. [...] Sfatul meu frățesc: nu cădeți în deznădejde, chiar și în împrejurări deznădăjduitoare. Durerea sufletului este de neocolit, dar din această durere se naște rugăciunea. Suspinurile din adâncuri ating vecinicele înălțimi. Învierea este o realitate a vieții. Lucrul cel mai de preț în viața lumii este faptul că omul este persoană. Dacă atomul de hidrogen trăiește vecinic, atunci această minune, persoana, această frumusețe, oare va muri ea? De vor trăi cele mai neînsemnate, putea-vor trăi și cele mai înalte. HRISTOS A ÎNVIAT!”⁷.

Cuvintele Sfinților, zămislite prin lucrarea Duhului Sfânt, au puterea să ne poarte până în străfundurile cele mai tainice ale firii omenești, descoperindu-ne ce se află la temelia luptei pe viață și pe moarte pentru veșnicie, care se dă în sufletul nostru, al fiecăruia. În graiurile martorilor Învierii lui Hristos, măsura adâncă a rugăciunii lor ne slujește pe fiecare dintre noi spre a ne ridica mintea din cugetul materialnic și trupesc spre înțelegerea celor nepieritoare, ca astfel să ieșim din robia pământului și să învățăm a susțina după „cerul și pământul cel nou” (*Apocalipsa* 21, 1).

⁷ Sfântul Sofronie Saharov, *Scrisori către familia Protoiereului Boris Starck*, (28 aprilie 1976), trad. de ieromonahul Rafail Noica, ed. Accent Print, Suceava, 2015, p. 104.

Tocmai de aceea *Tâlcuirea la Apocalipsă* a Sfântului Ermoghen este o neprețuită călăuză către Lumină și Adevăr, căci, prin cuvinte puține și limpezi, ni se deschide fiecăruia drum către noima adâncă și lucrătoare a cuvintelor grăite de Sfântul Ioan Teologul întru Duhul Sfânt.

Tâlcuirea sintetică pe care Sfântul Ermoghen o face Apocalipsei nu e nicidecum o meditație teologică de birou, aceasta și numai pentru simplul fapt că, în ultimii ani ai vieții sale, autorul a cunoscut din plin regimul de închisoare ce-i fusese impus pe nedrept de către Sinod și de Țar.

Ierarhul-mucenic a finalizat tâlcuirea la Apocalipsă spre sfârșitul vieții sale pământești⁸ și, pe drept cuvânt, am putea spune că tâlcuirea Sfântului Ermoghen este testamentul și încununarea vieții sale mărturisitoare, ce a fost temeluită pe multe nevoințe și suspinări lăuntrice, care l-au rămas cunoscute doar lui Dumnezeu.

La mai bine de un an după ce a încheiat de scris această tâlcuire, Sfântul Ermoghen avea să moară mucenicește: bolșevicii l-au legat cu mâinile la spate, au atârnat de el o piatră, iar apoi l-au aruncat în apă de pe un vapor și astfel l-au înecat. Trupul său a fost descoperit de un țăran pe malul râului, după câteva zile în care moaștele ierarhului-mucenic au stat în apă. Deși a fost reînhumat după mai bine de patruzeci de zile de la săvârșirea sa martirică, trupul său nu dădea semne de stricăciune.

Acesta este autorul prețioasei tâlcuiri la Apocalipsă care ne stă înaintea, iar graiurile lui sunt pecetluite deopotrivă cu jertfa sa mucenicească și cu înrourarea îmbelșugată a Duhului Sfânt.

⁸ Sfântul Ermoghen a însemnat la începutul manuscrisului ziua și locul în care el a isprăvit *Tâlcuirea la Apocalipsă*: „Moscova, 5 mai 1917”. Și poate că nu este deloc întâmplător că aceasta e ziua în care este prăznuit un alt Mare Mucenic al Bisericii lui Hristos – Sfântul Efrem cel Nou, de la Nea Makri († 5 mai 1425).

Viețuirea și nevoința pământească a Sfântului Ermoghen au fost o neîncetată luptă cu duhul cel căzut al lumii, iar din răstignirea sa lăuntrică se poate desluși limpede și nevoința celor cărora le va fi dat să trăiască vremurile de pe urmă. De aceea am socotit că, în partea întâia a acestei cărți, este de neapărată trebuință să înfățișăm viața și pătimirea Mucenicului Ermoghen, ca astfel cititorul să poată înțelege felul în care el a rămas unit cu Domnul în zbuciumul vremurilor și al acestei lumi pământești.

Dacă vom fi cu luare-aminte la nenumăratele împrejurări prin care Sfântul Ermoghen a trecut rămânând nedezipit de Crucea lui Hristos, vom înțelege că tâlcuirea pe care el o face la Apocalipsă este pecetluirea și însemnarea în cuvânt a rugăciunii și a experienței sale lăuntrice zilnice, prin care s-a arătat biruitor dimpreună cu Hristos cel Înviat din morți. Tocmai de aceea, tâlcuirea Mucenicului Ermoghen la Apocalipsă poate fi socotită, pe drept cuvânt, ca moștenirea sa duhovnicească, lăsată creștinilor vremurilor din urmă.

Orișunde l-au dus împrejurările vieții, vlădica Ermoghen se sălășluia în pustia cea lăuntrică, pomenită de Sfântul Ioan Teologul (*Apocalipsă 12, 6*), al cărei înțeles ierarhul-mucenic îl tâlcuia în acest fel: „Pustia înseamnă: oriunde te-ai afla, să fii un creștin adevărat. Fie că te găsești într-un oraș, într-o închisoare sau în mijlocul lumii, trebuie să rabzi, pentru că diavolului, ca unuia ce este duh, îi stă în putință să pătrundă în orice loc de pretutindeni”.

Înțelegând astfel lucrurile, *Tâlcuirea la Apocalipsă* a Sfântului Ermoghen, poate deveni un ajutor neprețuit ce ne este oferit de Dumnezeu și poate fi înțeles mai bine prin cuvântul Sfântului Varsanufie de la Optina, care a fost contemporan cu autorul martir: „Cel ce va citi Apocalipsa înainte de sfârșitul lumii, va fi cu adevărat fericit, pentru că va înțelege cele ce se săvârșesc. Și, înțelegând, se va

pregăti pe sine. În timp ce va citi, el va desluși printre întâmplările descrise în Apocalipsă unele evenimente ce vor fi contemporane lui”⁹.

Pentru a veni în ajutorul cititorilor, am așezat în acest volum întregul text al Apocalipsei, deoarece Sfântul Ermoghen nu l-a cuprins deloc în tâlcuirea ce o face, însă, în prefață, stăruiește și ne îndeamnă astfel: „Te rugăm să parcurgi cu luare-aminte această tâlcuire. Dar pentru a o face așa cum se cuvine, este de trebuință să citești mai întâi fiecare capitol al Apocalipsei, iar apoi să urmărești în ce chip se leagă cuvintele cuprinse în el cu textul tâlcuirii – numai în această ordine, cu ajutorul lui Dumnezeu, vei putea să înțelegi și să cercetezi ceea ce s-a scris”.

În alcătuirea manuscrisului său, Sfântului Ermoghen nu a cuprins și ultimele două capitole din Apocalipsă, oprindu-se cu tâlcuirea la capitolul 20, poate socotind că lucrurile minunate descrise în capitolele 21 și 22 sunt răsplata celor care au cunoscut încă din acest veac sălășluirea în cetatea lăuntrică a Împărăției Cerurilor (*Luca* 17, 21) și trudesec într-o răbdare în împlinirea poruncilor Evangheliei „până în sfârșit” (*Matei* 10, 22). Manuscrisul *Tâlcuirii la Apocalipsă* a episcopului mărturisitor a fost publicat întâia oară în limba rusă¹⁰, în anul 2003.

Trăind în zilele noastre într-o civilizație a vizualului, în care imaginea e potopită de derizoriul consumismului și al nihilismului, am socotit că este foarte folositor ca, în cadrul acestui volum, să cuprindem miniaturile unui manuscris slavon al Apocalipsei, a cărui datare aparține începutului veacului al XVIII-lea. La bogăția iconică a acestor imagini se adaugă și numărul lor însemnat, care ajunge până la

⁹ Cf. *Am văzut sfârșitul lumii – mărturisirile unui stareț care a trăit o sută de ani*, vol. 1, ed. Sophia, București, 2024, p. 111. Sfântul Varsanufie de la Optina a trecut la Domnul în 1 aprilie 1913.

¹⁰ Traducerea de față s-a făcut după această ediție, care a fost publicată sub titlul: *Толкование на «Откровение» Иоанна Богослова*, în periodicul *Первый и последний*, 2003, nr. 2(6).

șapte miniaturi pentru un singur capitol. Toate aceste imagini iconografice pot deveni, pentru fiecare dintre noi, izvoare și călăuze ale deslușirii noimelor adânci pe care ele le poartă și le aduc dinaintea privirii noastre.

Pentru a aprofunda în duh de pocăință înțelegerea celor descoperite de Sfântul Ermoghen, la sfârșitul tâlcuirii fiecărui capitol din Apocalipsă, s-a alcătuit câte o rugăciune. De asemenea, în încheierea cărții, am așezat câteva rugăciuni către ierarhul-mucenic, ca astfel să ne fie înlesnită fiecăruia apropierea de acest mare mărturisitor al Domnului Hristos.

Au voit ucigașii tăi să-ți astupe gura cu moarte și cu apa râului, Sfinte Părinte Ermoghen, dar tu ai biruit dimpreună cu Hristos-Dumnezeu, Cel Ce este Viața și Care a preschimbat cuvintele tale în râu îmbelșugat, întru care ne curățăm de înecarea noastră în poftele materialnice, ostoidnu-ne setea de veșnicie. Curăță mințile noastre de învățătura cea amarnică a nădăjduirii în pământ, ca nu cumva, năpustindu-ne spre materie, să uităm de Ziditorul a toate și să ne prăvălim în a crede numai în cele văzute. Înnoiește inimile noastre cu puterea lacrimilor de pocăință, ca, fiind luminați de harul Duhului Sfânt, să îndrăznim a ne înfățișa înaintea lui Dumnezeu și a cere, prin mijlocirile tale, izbăvire din această vale a plângerii. Însă, mai presus de toate, dăruiește-ne a ne vădi deznădejdea și întunericul care ne robesc, pentru ca, stând înaintea Domnului, să fim curățați de toată întinăciunea spre a dobândi cuget drept și putere de voință ca, până în clipa cea din urmă a vieții noastre, să iubim mai mult Lumina decât întunericul și să ne închinăm în Duh și în Adevăr Preasfintei Treimi, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Amin.

VIAȚA ȘI MARTIRIUL
SFÂNTULUI
ERMOGHEN,
EPISCOPUL TOBOLSKULUI